

SETBİR

“Süt Sektörünü Sorunlarını Hayvancılık ile İlgili Konular İçinde İncelenmeliyiz”

1 976 yılından beri ülkemiz süt ve et sektörünün ve ona bağlı olan sanayinin gelişmesini hedef olarak çalışmalarına devam eden Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği Derneği (SETBİR), sektörü en üst düzeyde temsil eden bir çatı kuruluş olup sektör için bir marka niteliği taşımaktadır. SETBİR Yönetim Kurulu Başkanı Tarık Tezel, Türkiye’de süt ve süt ürünleri konusu hakkındaki değerli bilgilerinin Tarım Türk dergisiyle paylaştı.

Tarım Türk: Türkiye’nin süt ve süt ürünleri sektöründeki durumu nedir?

Tarık Tezel: Ülkemizde süt ve süt ürünleri sektöründe faaliyet gösteren yaklaşık 1700 adet işletme bulunmaktadır. 40 bin adet çalışanı olan sektörde 14,8 milyar TL üretim değeri ve 15,3 milyar TL satış cirosu bulunmakta olup, toplam gıda ve içecek sanayi içerisinde üretim ve satış değeri bakımından %11’lik paya sahiptir. Ülkemizde 2015 yılında 18,6 milyon ton çiğ süt üretilmiştir.

Üretilen sütün %91’ini inek sütünün, %6’sını koyun sütünün, %3’ünü ise keçi sütünün oluşturmaktadır.

Ülkemizde kapasitelerine göre süt sığırları işletme sayılarına bakıldığında, toplam işletme sayısının %77’sinin 10 başın altında olduğu görülmektedir. Ancak ülkemizde yeni büyük süt çiftliklerinin kurulması ile beraber yıldan yıla küçük çiftliklerin azalmaya başladığı da görülmektedir.

Üretilen sütün yarısı sanayi tarafından işlenmekte, kalanı ise kayıt dışı mandıralarda işleme, çiftlikte tüketim ve sokak sütünün olarak tüketilmektedir. 2015 yılında üretilen toplam inek sütünün %48,8’inin sanayi tarafından toplandığı, yani kayıt altında olduğu görülmektedir. 2015 yılında sanayi tarafından 1,38 milyon ton içme sütünün, 112 bin ton süttozu, 52 bin ton tereyağı, 669 bin ton peynir, 1,1 milyon ton yoğurt ve 627 bin ton ayran üretimi gerçekleştirilmiştir.

T. Türk: Süt ve süt ürünlerinde ithalat ve ihracatta konumumuzdan bahsedecek olursak, neler söylediniz?

T. Tezel: 2014 yılında toplam süt ve süt ürünleri ihracatımız 136 bin ton, ithalatımız ise 36 bin ton olmuştur. 2015 yılında ise ihracatımız, 2014 yılına göre %17 düşüş göstermiştir. Bunun sebepleri, Rusya’nın AB, ABD ve diğer bazı ülkelere süt ürünleri ithalatında koyduğu ambargo ve AB’de süt kotalarının kalkması gibi sebeplerden dolayı AB’de çiğ süt ve süt ürünü fiyatlarının düşmesi ve başka pazarlara rekabetçi fiyatlarla yönlendirmeleri, diğer dünya ülkelerinde de çiğ süt fiyatlarının düşmesi olarak gösterilebilir. 2016 yılının ilk 6 aylık dış ticaret rakamlarına bakıldığında ise, 2015 yılına göre süt ve süt ürünleri ihracat miktarının %52 oranında artış gösterdiği görülmektedir. İhracat yaptığımız başlıca ürünlerimiz, peynir, peynir altı suyu tozu ve dondurmadır. En çok ihracat yaptığımız ülkeler Türkiye Cumhuriyetleri ve Ortadoğu

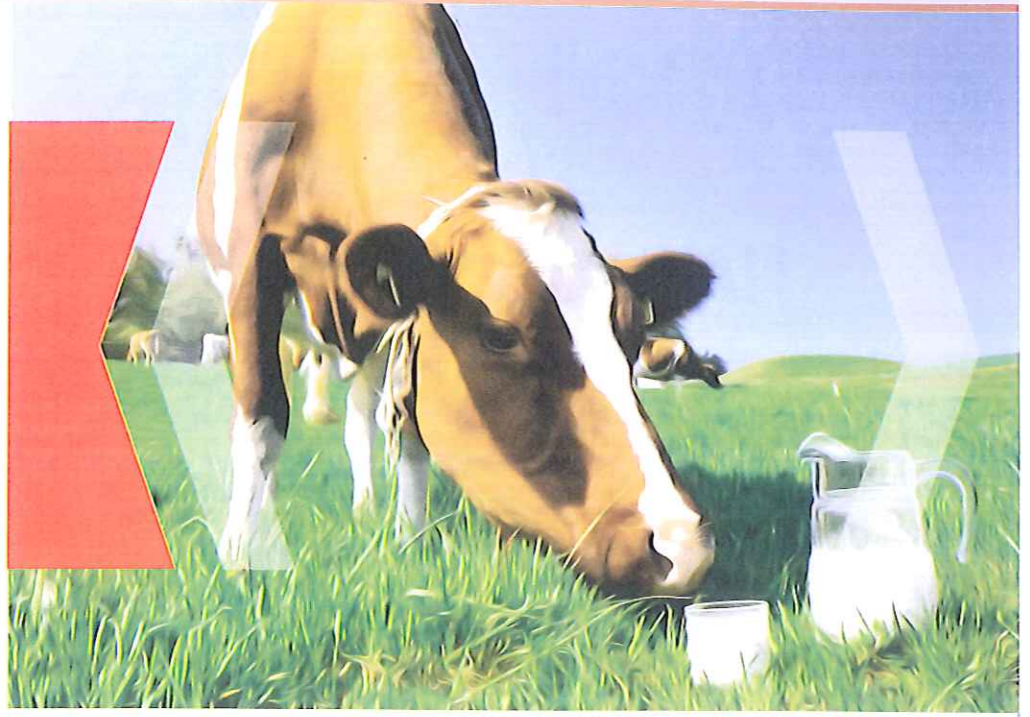
Tarık Tezel SETBİR
Yönetim Kurulu Başkanı

Ülkeleridir. İthalat yaptığımız başlıca ürünler, tereyağı ve peynirdir. Başlıca ithalat yaptığımız ülkeler ise Avustralya, Yeni Zelanda, ABD, KKTC ve AB ülkeleridir.

T.Türk: Sektörün içinde bulunduğu sıkıntılar nelerdir ve bu sorunlar nasıl çözülmelidir?

T.Tezel: Süt sektörünü mercek altına aldığımızda, sektörün var olan sorunları tarımın genel sorunları içinde ve özellikle hayvancılık ile ilgili konular içinde incelenmeli, değerlendirilmeli ve tarımın bütününe gözetilen entegre çözüm yolları arayışına gidilmelidir. Kayıt dışılık sektörümüz ve ülkemiz açısından önemli bir sorundur. Her türlü kayıt ve kontrolden uzak ve belgesiz olarak yapılan (açık çığ süt satışı dahil) süt ve süt ürünleri satışları, halk sağlığı açısından risk yaratmakta, kayıtlı çalışan işletmeler aleyhine haksız rekabet oluşturmaktadır. Kayıt ve kontrol dışı üretim ve ticaretin, tarım politikalarının oluşturulmasında yarattığı belirsizlik, halk sağlığı, tüketicinin ekonomik kayba uğraması riskleri yanında, kurallı çalışan işletmeler aleyhine yarattığı haksız rekabet ortamı ve devletin gelir kaybına uğraması gibi olumsuzlukları da bulunmaktadır.

Son dönemde yaratılan bilgi kirliliği, tüketicileri tükettikleri ürünlerle sorunlu hale getirmiş, tüketicinin yeterli ve dengeli beslenme hakkı elinden alınmıştır. Medyada yer alan haberler arasında sokak sütünün taşıdığı tek tehlikenin mikrobiyolojik olduğu ve "sütün kaynatılması ile sütün güvenli hale geleceği" yanlış yer almaktadır. Çiğ süt temelli riskler sadece bakteriyel olarak tanımlanırsa; hayvan hastalıklarının tedavisinde kullanılan antibiyotik vb. ilaç kalıntıları, hayvan yemlerindeki zirai ilaç kalıntıları, sokak sütçüsünün sütün bozulmaması için çiğ süte ilave ettiği kimyasallar, ağır metal, aflatoksin, kostik, soda vb. kimyasal maddeler

ile hastalıklı hayvanın memesinden bulaşan kan pıhtılarının yaratacağı riskleri dikkate almamış oluruz. Bu anılan kimyasal maddelerin tüketiciler tarafından anlaşılmasına olanak yoktur. Buna karşın; sanayi ölçeğinde çiğ süt alımları düzenli kalite kontrol süreçlerini içermektedir.

Hayvan hastalıkları ile etkin mücadele, gerekli aşı, ilaç vb.nin geliştirilmesi, hayvan hareketlerinin izlenmesi, gerektiğinde ilaç, aşı ve veterinerlik hizmetlerinin bedelsiz uygulanması ve tarım sigorta sisteminin yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Türkiye'nin fiziki & coğrafi yapısına göre otlak imkânlarımız kısıtlıdır ve genellikle kapalı besi yapılmaktadır. Buna bağlı olarak mecburen hayvanlar yemle beslenmekte ve kaba yeme bağımlılığımız bulunmaktadır. Bir taraftan mera ve otlak alanların doğru kullanılmasının sağlanması, diğer taraftan yem ve yem hammadde üretiminin artırılması ve fiyatlarının düşürülmesi nihai ürün maliyetlerinin düşmesine ve tüketimin artmasına yardımcı olacaktır. Türkiye'de sulu tarım yapılan araziler kısıtlı olduğu için yağlı tohumda da dışa bağımlılık yaşanmaktadır (en önemli tarımsal ürün ithalat kalemi yağlı tohumlardır). Çayır-mera alanlarının nicelik ve nitelik

yönünden iyileştirilmesi, yem bitkileri üretimine gereken önemin verilmesi sağlanan desteklerin artırılmasıyla mümkündür. Süt sektöründe, gerek toplam çiğ süt üretiminde ve gerekse hayvan başına elde edilen çiğ süt miktarında önemli artışlar elde edilmiş olmasına karşın, hâlâ hayvan başına alınan çiğ süt miktarı ve verimlilik beklenen seviyelerin altındadır.

Dolayısıyla önümüzdeki dönemlerde hayvanlarımızın genotipi, besleme, sağlık, hijyen ve çevre koşulları, işletme büyüklüğü, yem ve yemleme gibi verimliliği direkt etkileyen koşullarda iyileştirme çalışmalarının yapılmasına devam edilmesi ve üreticinin eğitimi önem arz etmektedir. Bugün sağılan inek başına elde edilen yaklaşık 3 ton/yıl seviyesindeki ortalama çiğ süt miktarının %100 artırılması hedeflenmektedir. Üretilen çiğ sütün miktar ve maliyeti yanında kalitesi de son derecede önemli bir konu başlığıdır.

SETBİR olarak yapmakta olduğumuz çalışmalarda hedefimiz, sektör olarak Bakanlığımız ile ortak çalışmalar ve projeler yürüterek, problemlerimizin çözümlenmesine katkı sağlamak, tüketicimizin sağlıklı, güvenli gıdaya sürekli erişebilmesine imkân yaratmaktır.